La comarca judàica
Presència medieval

La plaça del Pom d'Or, ara dita de la Llana, era el centre del call figuerenc

Castelló d'Empúries i Cadaqués conserven carrers amb noms que hi fan referència

ROSA RAMOS FIGUERES

Imaginem que caminem per primera vegada pels carrers cèntrics de Figueres, som uns turistes més, tenim tot el temps del món i decidim sortir dels clàssics; els nostres amics decideixen visitar el Teatre Museu Dalí, i nosaltres preferim perdre'ns pels carrerons adjacents.

La casualitat ens duu al carrer Magre i ens crida l'atenció una inscripció rosada a penes perceptible on diu *entrada* amb una fletxa; ens endinsem al carrer, mirem a una banda i altra del vial, no hi veiem res que ens cridi particularment l'atenció, arribem al capdavall i ens sorprèn veure una altre inscripció idèntica on diu *sortida*. Ens demanem perquè no hi ha en tot el carrer res més que ens indiqui un per què de l'existència d'aquestes dues marques.

La curiositat ens empeny a esbrinar-ne una mica més i demanem a la gent que hi ha al carrer si en saben alguna cosa, un restaurador ens diu que no s'hi havia fixat en els cartells. Un home gran ens diu que fa molts anys aquell carrer era juntament amb el carrer Besalú el call jueu. Cap conversa de les que acabo d'escriure és certa, però ho podia haver estat si ens conformèssim amb la informació que podem trobar al carrer. Què hi ha doncs darrere aquestes dues inscripcions?

Caminant vers el passat

La Biblioteca Fages de Climent i la feina dels cercadors ens ajuda a veure-hi més clar. Consultem un llibret titulat *Els Carrers de Figueres*, de Josep M. Bernils Mach, el cronista oficial de la ciutat, en el qual ens assegura que el carrer Magre és un dels més antics de la Vila de Figueres. El seu nom, ens diu, procedeix de l'hebreu *magref* que vol dir *campana*. Més tard descobrim que els jueus del call utilitzaven un instrument semblant a una campana per reunir els membres en assemblea.

Aprenem que es varen establir jueus a tota la comarca encara que no s'han trobat prou proves fefaents d'aquest fet. Es diu que n'hi va haver a Peralada, Bàscara, Vilajuïga, Cadaqués, Castelló d'Empúries, Sant Llorenç de la Muga o inclús Garriguella. En aquests casos estaven dispersos i integrats en els petits pobles de l'Empordà i, en molts casos, no formaven part de cap call. Els noms d'alguns carrers de llocs com Castelló o Cadaqués, amb referències explícites a aquest fet, ens ajuden a veure, però, que la seva presència encara avui és recordada.

El Rei Jaume I, en virtut de la seva *Carta Pobla*, envia jueus a Figueres, amb la intenció de contrarestar el poder que exercien els feudals sobre el país. El 1284 es desenvolupa el Call jueu o jueria figuerenca (nom que prové de l'hebreu *qahál* que vol dir congregació o assamblea); aquest compta amb una sinagoga, una carnisseria (suposem que venien la carn després d'haver rebut el ritual *kosher*) i un forn.

Els jueus que hi viuen, van vestits amb una capa jueva o gramalla fins als peus, clàssica, amb una roda groga cosida i les dones amb una capa.

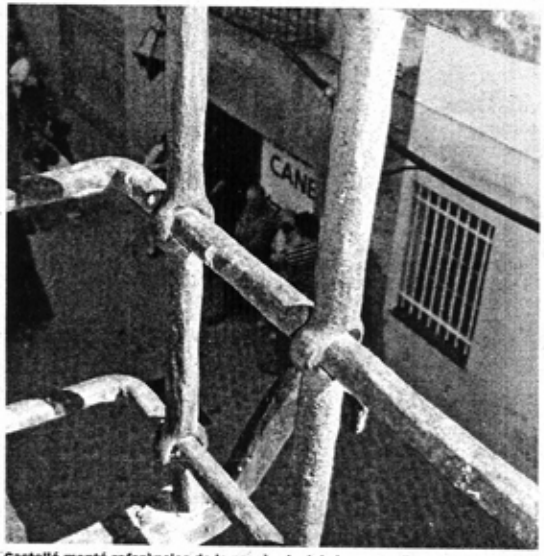
La vida comercial s'estableix a la petita plaça del Pom d'Or (més tard anomenada de la Llana, per la venda d'aquest producte). I el carrer Magre es troba tancat amb una porta a cada extrem. Sabem que als jueus els estava prohibit sortir del carrer durant la Setmana Santa, a més, estaven obligats a romandre dins les seves llars, sense ni tan sols poder obrir les finestres. Aquesta mesura que podria semblar discriminatòria en realitat era de protecció ja que en aquella època els joves catòlics acostumaven a jugar a *matar-jueus* en moments de fervor religiosa.

Són pocs els indicis que podem aconseguir dels habitants amb nom i cognom d'aquest carrer. Altres informacions que ens parlen de les grans personalitats jueves i catalanes, de la mateixa època ens destaquen la facilitat que tenen per l'escriptura, el domini del pensament (com per exemple els filòsofs Maimonides o Bonastruc de Porta a Girona), el domini de l'àrab i certa formació científica.

SANTI COLL

L'antiga plaça del Pom d'Or, avui dita de la Llana, a tocar el carrer Magre, ha patit moltes transformacions aquests darrers anys

Castelló manté referències de la presència dels jueus en diversos carrers